

AKOS

AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

38243-5/2016/1

UNIVERZALNA STORITEV

ANALIZA STORITVE PRIKLJUČITVE NA JAVNO KOMUNIKACIJSKO OMREŽJE IN DOSTOPA DO JAVNO DOSTOPNIH TELEFONSKIH STORITEV NA FIKSNI LOKACIJI

DOKUMENT ZA JAVNO RAZPRAVO

April, 2016

Kazalo

Kazalo.....	2
1. Uporabljeni izrazi.....	3
2. Uvod.....	4
3. Pravna podlaga	5
3.1 Univerzalna storitev dostopa na javno komunikacijsko omrežje in dostop do javno dostopnih telefonskih storitev na fiksni lokaciji	5
3.2 Imenovanje izvajalca univerzalne storitve.....	7
3.3 Prenosna hitrost za funkcionalen dostop do interneta	9
4. Analiza izvajanja storitev dostopa na javno komunikacijsko omrežje in dostopa do javno dostopnih storitev na fiksni lokaciji	16
5. Pregled izvajanja storitev dostopa na javno komunikacijsko omrežje in dostopa do javno dostopnih storitev na fiksni lokaciji v državah EU.....	20
6. Analiza obstoja obsega storitev	25
6.1 Univerzalna storitev in Načrt razvoja širokopasovnih omrežij Vlade RS	28
7. Predlogi glede nadaljnega izvajanja storitev dostopa na javno komunikacijsko omrežje in dostopa do javno dostopnih storitev na fiksni lokaciji v sklopu univerzalne storitve	29
7.1 PREDLOG A: Ohranitev izvajanja storitev dostopa na javno komunikacijsko omrežje in dostopa do javno dostopnih storitev na fiksni lokaciji v Republiki Sloveniji v sklopu univerzalne storitve (določitev izvajalca univerzalne storitve dostopa na javno komunikacijsko omrežje in dostopa do javno dostopnih storitev na fiksni lokaciji v Republiki Sloveniji)	29
7.2 PREDLOG B: Nevključitev izvajanja storitev dostopa na javno komunikacijsko omrežje in dostopa do javno dostopnih storitev na fiksni lokaciji v Republiki Sloveniji v sklop univerzalne storitve (izvajalec univerzalne storitve dostopa na javno komunikacijsko omrežje in dostopa do javno dostopnih storitev na fiksni lokaciji v Republiki Sloveniji se ne določi)	30

AKOS

AGENCIJA ZA KOMUNIKACIJSKA
OMREŽJA IN STORITVE
REPUBLIKE SLOVENIJE

1. Uporabljeni izrazi

Izvajalec storitve je fizična ali pravna oseba, ki izvaja javno dostopno elektronsko komunikacijsko storitev ali je obvestila pristojni regulativni organ o nameravanem izvajanju javno dostopne elektronske komunikacijske storitve.

Izvajalec ali izvajalka (v nadaljnjem besedilu: izvajalec) univerzalne storitve je fizična ali pravna oseba, ki izvaja univerzalno storitev ali njen del.

Končni uporabnik ali končna uporabnica (v nadaljnjem besedilu: končni uporabnik) je uporabnik, ki ne zagotavlja javnih komunikacijskih omrežij ali javno dostopnih elektronskih komunikacijskih storitev.

Naročnik je vsaka fizična ali pravna oseba, ki z izvajalcem javno dostopnih elektronskih komunikacijskih storitev sklene pogodbo o zagotavljanju takih storitev.

Univerzalna storitev je najmanjši nabor storitev določene kakovosti, ki je dostopen vsem končnim uporabnikom v Republiki Sloveniji po dostopni ceni ne glede na njihovo geografsko lego.

Uporabnik ali uporabnica (v nadaljnjem besedilu: uporabnik) je fizična ali pravna oseba, ki uporablja ali zaprosi za uporabo javno dostopne elektronske komunikacijske storitve.

Javno dostopna telefonska storitev je storitev, ki je na voljo javnosti za neposredno ali posredno odpravljanje in sprejemanje nacionalnih ali nacionalnih in mednarodnih klicev z uporabo številke ali številke iz nacionalnega ali mednarodnega načrta telefonskega oštevilčenja.

Javno komunikacijsko omrežje je elektronsko komunikacijsko omrežje, ki se v celoti ali pretežno uporablja za zagotavljanje elektronskih komunikacijskih storitev dostopnih javnosti, ki omogočajo prenos informacij med omrežnimi priključnimi točkami.

Ostali termini imajo enak pomen kot v ZEKom-1, če iz besedila analize ne izhaja drugače.

2. Uvod

Agencija mora skladno z Zakonom o elektronskih komunikacijah (Uradni list RS, št. 109/12, 110/13, 40/14 - ZIN-B, 54/14 - odl. US, 81/15; v nadaljevanju: ZEKom-1) najmanj šest mesecev pred potekom veljavnosti odločbe o določitvi izvajalca storitve iz nabora univerzalne storitve ugotoviti, ali je splošna dostopnost zmogljivosti in storitev, ki jih zajema univerzalna storitev takšna, da je treba ponovno določiti izvajalca univerzalne storitve, pri čemer je dolžna upoštevati mnenje javnosti.

Glede na to, da odločba št. 38243-6/2014/29 z dne 24.11.2014 za določitev izvajalca univerzalne storitve dostopa na javno komunikacijsko omrežje in dostop do javno dostopnih telefonskih storitev na fiksni lokaciji preteče 2.12.2016, je Agencija opravila ponovno analizo te storitve z namenom ugotovitve morebitne potrebe po nadaljnji določitvi izvajalca te univerzalne storitve.

Univerzalna storitev mora biti na voljo vsem uporabnikom na ozemlju Republike Slovenije, Agencija pa lahko imenuje enega ali več izvajalcev univerzalne storitve, kadar na podlagi analize stanja in predhodnega posvetovanja z zainteresirano javnostjo presodi, da je to za zagotavljanje univerzalne storitve na ozemlju Republike Slovenije potrebno. Za zagotavljanje različnih delov univerzalne storitve ali pokrivanje različnih delov ozemlja Republike Slovenije lahko Agencija imenuje različne izvajalce univerzalne storitve. V kolikor Agencija z analizo in po posvetovanju z zainteresirano javnostjo ugotovi, da izvajanje posameznega dela univerzalne storitve (ali pokrivanje posameznega dela Republike Slovenije) ni treba imenovati izvajalca univerzalne storitve, mora takšno analizo ponavljati v dvoletnih intervalih.

3. Pravna podlaga

3.1 Univerzalna storitev dostopa na javno komunikacijsko omrežje in dostop do javno dostopnih telefonskih storitev na fiksni lokaciji

Agencija skladno s prvim odstavkom 115. člena ZEKom-1 definira univerzalno storitev kot najmanjši nabor storitev določene kakovosti, ki je dostopen vsem končnim uporabnikom v Republiki Sloveniji po dostopni ceni ne glede na njihovo geografsko lego. V drugem odstavku istega člena nadalje definira najmanjši nabor storitev, ki sodijo v univerzalno storitev:

1. priključitev na javno komunikacijsko omrežje in dostop do javno dostopnih telefonskih storitev na fiksni lokaciji na razumno zahtevo končnega uporabnika, tako da mu to omogoča prenos govornih, podatkovnih in telefaks komunikacij s prenosno hitrostjo, primerno za funkcionalen dostop do interneta, kot je določena v splošnem aktu iz 124. člena tega zakona,
2. zagotavljanje dostopa do javno dostopnih telefonskih storitev na razumno zahtevo uporabnika preko priključitve na javno komunikacijsko omrežje iz prejšnje točke, ki omogoča vzpostavljanje in sprejemanje nacionalnih in mednarodnih klicev.

Tako je v okviru univerzalne storitve vsakemu končnemu uporabniku v Republiki Sloveniji na njegovo razumno zahtevo omogočeno v prvi fazi priključitev na javno komunikacijsko omrežje in dostop do javno dostopnih telefonskih storitev na fiksni lokaciji (priključek na fiksni lokaciji), ki naj mu omogoča prenos govornih, telefaks in podatkovnih komunikacij s prenosno hitrostjo, primerno za funkcionalen dostop do interneta v nadaljevanju pa tudi zagotavljanje dostopa do javno dostopnih telefonskih storitev preko zgoraj navedene priključne točke na fiksni lokaciji, ki omogočajo vzpostavljanje in sprejemanje nacionalnih in mednarodnih klicev.

Razumna zahteva končnega uporabnika vključuje priključitev na eni lokaciji, kjer končni uporabnik prebiva ali dejansko opravlja svojo dejavnost. Priključitev se lahko izvede z žičnimi ali brezžičnimi tehnologijami. Če ima končni uporabnik možnost alternativnega dostopa do storitev iz nabora univerzalne storitve po dostopni ceni na trgu, teh storitev ne more zahtevati od izvajalca univerzalne storitve. Posamezen končni uporabnik lahko torej od izvajalca predmetne univerzalne storitve zahteva predmetne univerzalne storitve zgolj na lokaciji, kjer dejansko prebiva ali dejansko opravlja svojo dejavnost, pri čemer se zahteva ne šteje za razumno, v kolikor ima končni uporabnik možnost alternativnega dostopa storitev iz nabora univerzalne storitve po dostopni ceni pri drugem izvajalcu, ki storitve ponuja komercialno. Tretji odstavek 115. člena dodatno določa, da lahko izvajalec predmetnih univerzalnih storitev priključitev na fiksni lokaciji, torej priključek na fiksni lokaciji, uporabniku zagotavlja z žičnimi ali brezžičnimi tehnologijami.

Agencija nadalje povzema tudi ugotovitve oziroma zahteve Direktive o univerzalnih storitvah¹. Temeljna zahteva univerzalne storitve je zagotoviti uporabnikom na njihovo zahtevo priključek na

¹ Direktiva 2002/22/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 7. marca 2002 o univerzalni storitvi v zvezi z elektronskimi komunikacijskimi omrežji in storitvami (UL L 108, 24.4.2002), spremenjena z Direktivo 2009/136/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. novembra 2009 (UL L 337, 18.12.2009). V dokumentu imenovana »Direktiva o univerzalnih storitvah«. Glej: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:02002L0022-20091219&from=EN>.

javno telefonsko omrežje na fiksni lokaciji po dostopni ceni. Ta zahteva je omejena na en sam ozkopasovni omrežni priključek, ki ga lahko države članice omejijo na primarno lokacijo/primarno prebivališče končnega uporabnika. Ne sme biti omejitev za tehnična sredstva, s katerimi se izvede priključitev, kar dopušča žične ali brezžične tehnologije, niti omejitev za sredstva, s katerimi operaterji zagotavljajo del obveznosti ali vse obveznosti univerzalnih storitev. Dostop do in uporaba javnega telefonskega omrežja na fiksni lokaciji sta tako pomembna, da bi morala biti na voljo vsakomur, ki to upravičeno zahteva. Države članice morajo zagotoviti, da so storitve na voljo z določeno kakovostjo vsem končnim uporabnikom na njihovem ozemlju, ne glede na zemljepisno lokacijo in ob upoštevanju posebnih nacionalnih pogojev po dostopni ceni. Države članice morajo zagotoviti, da vsaj eno podjetje izpolnjuje vse razumne zahteve za priključitev na javno komunikacijsko omrežje na fiksni lokaciji. Zagotovljena priključitev mora podpirati govorne, faksimilne in podatkovne komunikacije z dovolj velikimi podatkovnimi hitrostmi, da omogočajo funkcionalni dostop do interneta, pri čemer se upoštevajo prevladujoče tehnologije, ki jih uporablja večina naročnikov, in tehnična izvedljivost.

S Splošnim aktom o kakovosti univerzalne storitve (Ur. l. RS, št. 71/2013, v nadaljevanju: Splošni akt), skladno s 123. členom ZEKom-1, je glede izvajanja obravnavane univerzalne storitve podrobno določena kakovost univerzalne storitve, parametre kakovosti, njihove mejne vrednosti in metode merjenja obravnavanih parametrov in tudi vsebino, obliko, način in pogostost objave podatkov o kakovosti univerzalne storitve.

5. točka drugega odstavka 115. člena ZEKom-1 glede zagotavljanja ukrepov za končne uporabnike invalide navaja, da jih določi vlada na usklajen predlog ministra in ministra, pristojnega za invalide, in ki končnim uporabnikom invalidom omogočajo enakovredno uporabo in dostop do storitev, kot ga imajo drugi končni uporabniki. Vlada Republike Slovenije je 30.5.2014 izdala Uredbo o ukrepih za končne uporabnike invalide (Ur. l. RS, št. 38/2014, v nadaljevanju: Uredba), z veljavnostjo od 14.6.2014.

Če povzamemo ugotovitve oziroma navedbe Zekom-1, Direktive in Splošnega akta glede zagotavljanja univerzalne storitve, mora biti univerzalna storitev na voljo vsem uporabnikom na ozemlju Republike Slovenije, Agencija pa lahko imenuje enega ali več izvajalcev univerzalne storitve, kadar na podlagi analize stanja in predhodnega posvetovanja z zainteresirano javnostjo presodi, da je to za zagotavljanje univerzalne storitve na ozemlju Republike Slovenije potrebno. Za zagotavljanje različnih delov univerzalne storitve ali pokrivanje različnih delov ozemlja Republike Slovenije lahko Agencija imenuje različne izvajalce univerzalne storitve. V kolikor Agencija z analizo in po posvetovanju z zainteresirano javnostjo ugotovi, da izvajanje posameznega dela univerzalne storitve (ali pokrivanje posameznega dela Republike Slovenije) ni treba imenovati izvajalca univerzalne storitve, mora takšno analizo ponavljati v dvoletnih intervalih.

Agencija skladno s 120. členom ZEKom-1 spremlja razvoj in višino maloprodajnih cen storitev iz nabora storitev univerzalne storitve, med katere spada tudi storitev dostopa na javno komunikacijsko omrežje in dostop do javno dostopnih telefonskih storitev na fiksni lokaciji. Cene posamezne storitve, ki se izvaja kot univerzalna storitev, morajo biti pri posameznem izvajalcu univerzalne storitve enake na celotnem ozemlju Republike Slovenije. Pri tem je potrebno upoštevati tudi Priporočilo o cenovni

dostopnosti univerzalne storitve (v nadaljevanju: Priporočilo o cenovni dostopnosti)², ki ga je glede cen storitev iz nabora univerzalnih storitev Agencija izdala leta 2011. Namen Priporočila o cenovni dostopnosti je doseči, da bi izvajalci univerzalne storitve pri oblikovanju cen upoštevali enotna pravila ter tako dosledno izpolnjevali zahteve po dostopni ceni teh storitev. V zvezi z zagotavljanjem univerzalnih storitev potrošnikom z nizkimi dohodki oziroma posebnimi potrebami je Agencija izdala Splošni akt o načinu upoštevanja meril glede nudenja cenovnih opcij in za določitev paketov za potrošnike z nizkimi dohodki oziroma s posebnimi potrebami v okviru zagotavljanja univerzalne storitve, ki določa način upoštevanja meril, po katerih Agencija odloča o cenovnih opcijah ali paketih za potrošnike z nizkimi dohodki oziroma posebnimi potrebami, tako da jim omogoči dostop do storitev iz nabora univerzalne storitve (Ur.l. RS, št. 62/2013).

Nadalje Agencija navaja dodatne pogoje in obvezne storitve v zvezi z obravnavano univerzalno storitvijo. Izvajalec univerzalne storitve mora pred nameranim prenosom vseh ali znatnega dela sredstev svojega krajevnega dostopovnega omrežja na drugo pravno osebo z drugim lastnikom, pisno obvestiti Agencijo. Izvajalec univerzalne storitve mora naročnikom, s katerimi ima sklenjeno naročniško razmerje, dati na razpolago takšno stopnjo razčlenitve računa, ki jim omogoči preverjanje in nadzor uporabe in zaračunanega zneska. Izvajalec univerzalne storitve lahko omeji dostop svojih storitev ali naročnika odklopi ter prekine naročniško pogodbo le, če ta ni poravnal zapadlih obveznosti ali je kršil druge pogoje, določene v naročniški pogodbi. Izvajalec univerzalne storitve lahko zaprosi za nadomestilo neto stroškov izvajanja univerzalne storitve. Agencija lahko izplačuje nadomestilo za izvajanje univerzalne storitve iz kompenzacijskega sklada, ki ga ustanovi in upravlja Agencija. V zvezi z določitvijo prenosne hitrosti funkcionalnega dostopa do interneta, ki jo obravnava 124. člen ZEKom-1, bo Agencija več navedla v nadaljevanju.

3.2 Imenovanje izvajalca univerzalne storitve

Agencija določi izvajalca univerzalne storitve z odločbo za dobo pet let z javnim razpisom, v kolikor ZEKom-1 ne določa drugače. Pri oblikovanju meril za izbiro izvajalca univerzalne storitve mora Agencija upoštevati cilje zanesljivosti, kakovosti in stroškovne učinkovitosti izvajanja univerzalne storitve. V postopkih mora upoštevati načela učinkovitosti, objektivnosti, preglednosti in prepovedi diskriminacije. V kolikor javni razpis ne uspe, Agencija z odločbo določi tistega operaterja, ki ima na področju javno dostopnih telefonskih storitev na fiksni lokaciji pomembno tržno moč v skladu s prvim odstavkom 95. člena ZEKom-1. Če takšnega operaterja ni, pa za izvajalca univerzalne storitve določi operaterja, ki ima največ naročnikov javno dostopnih telefonskih storitev na fiksni lokaciji, pri čemer upošteva načelo učinkovitosti, objektivnosti in preglednosti.

Skladno s šestim odstavkom 118. člena mora Agencija pred potekom veljavnosti odločb o izvajanju univerzalne storitve z analizo ugotoviti, ali je splošna dostopnost zmogljivosti in storitev, ki jih zajema univerzalna storitev takšna, da je treba ponovno določiti izvajalca univerzalne storitve, pri čemer upošteva mnenje zainteresirane javnosti.

Agencija je zadnji javni razpis za izvajanje storitev iz nabora univerzalne storitve izvedla septembra

² http://www.akos-rs.si/files/Telekomunikacije/Priporocila_agencije/Priporocilo-cenovna-dostopnost.pdf,

2014³. S tem je pričela postopek izbire izvajalca oziroma izvajalcev univerzalne storitve. Navedeni javni razpis v delu, ki se je nanašal na univerzalno storitev dostopa na javno komunikacijsko omrežje in dostopa do javno dostopnih telefonskih storitev na fiksni lokaciji, ni uspel, saj se nanj ni prijavil nihče. Zato je Agencija skladno z zakonom določila izvajalca navedenih univerzalnih storitev z odločbo. Tako je Agencija kot izvajalca univerzalne storitve priključitve na javno telefonsko omrežje in dostopa do javno dostopnih telefonskih storitev na fiksni lokaciji z odločbo št. 38243-6/2014/29 z dne 24.11.2014 določila družbo Telekom Slovenije d.d. (v nadaljevanju: Telekom Slovenije).

Skladno s pogoji javnega razpisa je bil Telekom Slovenije na ozemlju Republike Slovenije za dobo dveh (2) let od dokončnosti odločbe do 2.12.2016) določen za izvajalca univerzalne storitve, navedena odločba pa mu nalaga:

- priključitev na javno komunikacijsko omrežje in dostop do javno dostopnih telefonskih storitev na fiksni lokaciji, na razumno zahtevo končnega uporabnika, tako da mu to omogoča prenos govornih, telefaks in podatkovnih komunikacij s prenosno hitrostjo, primerno za funkcionalen dostop do interneta, kot je določena v Splošnem aktu o prenosni hitrosti, primerni za funkcionalen dostop do interneta (Uradni list RS, št. 81/04 in 111/06);
- zagotavljanje dostopa do javno dostopnih telefonskih storitev na razumno zahtevo uporabnika preko priključitve na javno komunikacijsko omrežje iz prejšnje alineje, ki omogoča vzpostavljanje in sprejemanje nacionalnih in mednarodnih klicev;
- Telekom Slovenije je dolžan zagotavljati ukrepe za končne uporabnike invalide, ki jih z uredbo o ukrepih za končne uporabnike invalide določi vlada na usklajen predlog ministra in ministra, pristojnega za invalide, in ki končnim uporabnikom invalidom omogočajo enakovredno uporabo in dostop do storitev iz prve in druge točke, kakor ga imajo drugi končni uporabniki, vključno z enakovrednim dostopom do storitev klicev v sili in vključujejo tudi obveznost, da Telekom Slovenije končnim uporabnikom invalidom po razumni ceni zagotovi možnost nakupa ali najema takšne terminalske opreme, ki končnim uporabnikom invalidom dejansko omogoča enakovredno uporabo in dostop do storitev;
- Telekom Slovenije mora zagotavljati univerzalno storitev po dostopnih cenah, enakih na celotnem ozemlju Republike Slovenije, pri čemer mora končne uporabnike, v primeru nenavadnih in prekomernih vzorcev porabe, o tem brezplačno ustrezno opozoriti ter skladno s splošnim aktom, ki ureja načine upoštevanja meril glede nudenja cenovnih opcij in določitev paketov za potrošnike z nizkimi dohodki oziroma s posebnimi potrebami v okviru zagotavljanja univerzalne storitve, skladno z določili splošnega akta, ki ureja obveznosti glede razčlenjenega računa, skladno z določili splošnega akta, ki ureja kakovost univerzalne storitve, ter določbami zakona, ki ureja elektronske komunikacije v delu, ki ureja univerzalno storitev;
- Telekom Slovenije mora zagotavljati univerzalno storitev po stroškovnih cenah, ki temeljijo na učinkovitem zagotavljanju predmetne univerzalne storitve in je dolžan stroške na zahtevo agencije utemeljiti;

³ S sklepom o uvedbi javnega razpisa za določitev izvajalca univerzalne storitve, št. 38243-6/2014/3, z dne 22.9.2014, objavljenim v Ur. l. RS, št. 69/2014 z dne 26.9.2014

- Telekom Slovenije mora zagotavljati univerzalno storitev na transparenten in nediskriminatoren način.

3.3 Prenosna hitrost za funkcionalen dostop do interneta

Agencija skladno s 124. členom s splošnim aktom lahko določi prenosno hitrost, primerno za funkcionalen dostop do interneta, in rok, v katerem jo je treba doseči, pri čemer ta rok ne sme biti daljši od dveh let. Pri tem mora Agencija upoštevati prevladujoče tehnologije in pasovne širine, ki jih uporablja večina naročnikov ter tehnično izvedljivost ob minimalnem izkrivljanju trga.

Agencija je julija 2014 sprejela Splošni akt o prenosni hitrosti, primerni za funkcionalen dostop do interneta (Ur.l. RS, št. 81/2004) in v njem določila prenosno hitrost za funkcionalen dostop do interneta 14.4 kbit/s. Septembra 2006 je Agencija sprejela Splošni akt o spremembi in dopolnitvi Splošnega akta o prenosni hitrosti, primerni za funkcionalen dostop do interneta (Ur.l. RS, št. 111/2006, v nadaljevanju: Splošni akt o funkcionalnem dostopu) in v njem določila, da je prenosna hitrost, primerna za funkcionalen dostop do interneta 28.8 kbit/s in da mora to hitrost izvajalec univerzalne storitve zagotoviti ne glede na tehnično izvedbo naročniškega priključka.

Glede funkcionalnega dostopa do interneta Direktiva o univerzalnih storitvah ne definira hitrosti. Kot je bilo navedeno že zgoraj, Direktiva o univerzalnih storitvah navaja, da mora zagotovljena priključitev podpirati govorne, faksimilne in podatkovne komunikacije z dovolj velikimi podatkovnimi hitrostmi, da omogočajo funkcionalni dostop do interneta, pri čemer se upoštevajo prevladujoče tehnologije, ki jih uporablja večina naročnikov in tehnična izvedljivost. Direktiva o univerzalnih storitvah navaja, da je zahteva uporabnika po priključku dejanskega prebivališča omejena na en sam ozkopasovni omrežni priključek, ki tehnološko ni omejen. V nadaljevanju navede, da naj bi priključki na javno telefonsko omrežje na fiksni lokaciji omogočili podporo govorni in podatkovni komunikaciji s hitrostjo, ki bi zadostovala za dostop do takih sprotih storitev, kot so tiste, ki se zagotavljajo po javnem internetu. Podatkovna hitrost, ki jo lahko podpira en sam ozkopasovni priključek na javno telefonsko omrežje, je odvisna od zmogljivosti naročnikove terminalske opreme in tudi od priključka. Zato, kot navaja Direktiva o univerzalnih storitvah, na ravni Skupnosti ni primerno določiti posebne podatkovne ali bitne hitrosti. Na eni strani se zahteva prožnost, ki omogoča državam članicam sprejemati ukrepe, kadar so ti potrebni, da z njimi zagotovijo priključke, ki lahko podpirajo tako podatkovno hitrost, na drugi strani pa prožnost, ki omogoči državam članicam zmanjšati podatkovno hitrost pod to zgornjo mejo 56 kbit/s zato, da na primer izrabijo zmogljivosti brezžičnih tehnologij (vključno s celičnimi brezžičnimi omrežji), s čimer bi večjemu delu prebivalstva zagotovile univerzalno storitev. To je lahko pomembno predvsem v nekaterih državah v pristopu, kjer ostaja gostota običajnih telefonskih priključkov v gospodinjstvih sorazmerno nizka.

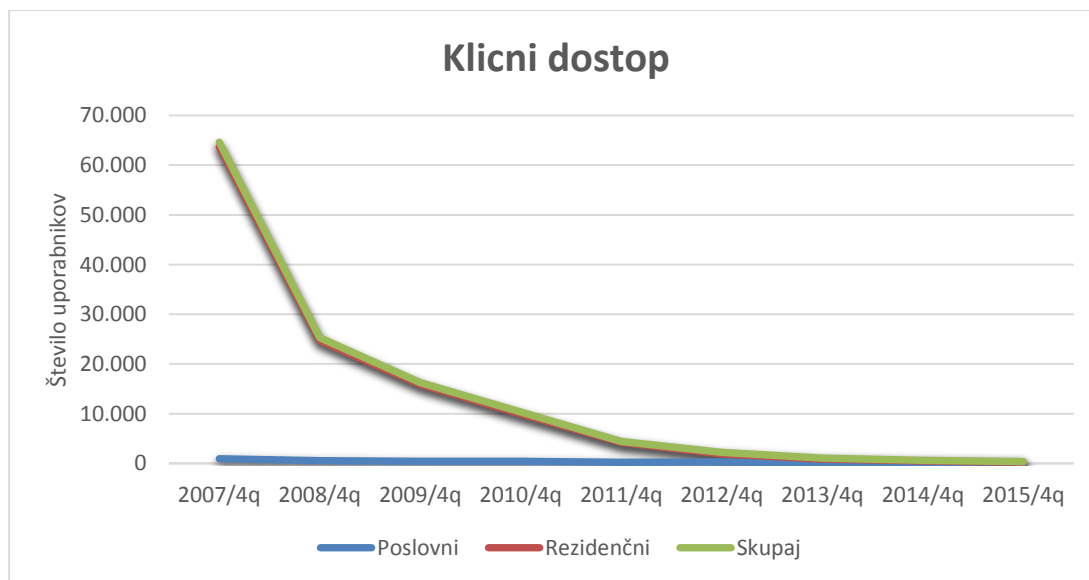
Hitrost funkcionalnega dostopa do interneta, kot jo trenutno določa Splošni akt o funkcionalnem dostopu, ne zadostuje za ustrezno uporabo širšega nabora internetnih storitev, ki bi denimo vključevale nalaganje glasbe in video vsebin oziroma njihov prenos in brskanje po spletnih straneh z zahtevno grafično ali multimedijško vsebino, kar v današnjem času predstavlja večji delež spletnih strani. Navedena hitrost omogoča uporabo najosnovnejših storitev elektronske pošte, dostopa do nezahtevnih spletnih strani, elektronskega bančništva in internetnih storitev, ki ne zahtevajo velikih

pasovnih širin dostopa, zagotavljanja visoke kakovosti storitve, velike količine prenosa podatkov in občutljivosti na zakasnitve v omrežju. Kot navedeno, je takšnih internetnih storitev vedno manj.

Končni uporabniki, ki pri izvajalcu univerzalne storitve ne morejo uporabljati hitrosti, primerljivih s tistimi, ki jih sicer uporablja večina končnih uporabnikov in jih danes štejejo med širokopasovni dostop, uporabljajo za dostop do interneta klicni dostop (Telekom Slovenije, kot trenutni izvajalec predmetnih univerzalnih storitev uporablja za ta namen – klicni internet – številka 0880 32 32 0). Druge oblike dostopa do interneta omogočajo višje hitrosti od obravnavanih 28.8 kbit/s. Agencija je na podlagi podatkov preverjala število uporabnikov klicnega dostopa do interneta z namenom ugotoviti, kakšno število uporabnikov ne more dostopati do hitrejših internetnih povezav in še vedno uporablja dostop do interneta s hitrostmi, kot jih zagotavlja klicni dostop (PSTN ali ISDN; slednji sicer zagotavlja hitrosti 64 kbit/s po enem kanalu, ob uporabi dveh kanalov torej 128 kbit/s).

Gibanje števila uporabnikov klicnega dostopa (PSTN ali ISDN) od vključno četrtega kvartala 2007 do vključno četrtega kvartala 2015, ločeno za poslovne in rezidenčne uporabnike ter skupaj poslovni in rezidenčni uporabniki klicnega dostopa do interneta je razvidno iz spodnje slike. V obravnavanem obdobju so klicni dostop do interneta poleg Telekoma Slovenije ponujali še Amis d.o.o., Metaling d.o.o., Telemach d.o.o. in Arnes.

Slika 1: Število uporabnikov klicnega dostopa do interneta

Vir: AKOS, december 2015

Iz podatkov je razvidno, da število uporabnikov, ki do interneta dostopajo preko klicnega dostopa (PSTN ali ISDN) pada. Ta trend se nadaljuje tudi v zadnjem letu. Še v četrtem kvartalu leta 2007 jih je bilo skupaj 64.650, ob koncu merjenega obdobja, v četrtem kvartalu 2015, pa skupaj le še 371 uporabnikov takšne oblike dostopa do interneta. To pomeni, da so vsi ostali uporabniki do interneta dostopali na načine, ki jim omogočajo bistveno hitrejši dostop do interneta. Pri tem je treba upoštevati tudi dejstvo, da je določen delež uporabnikov klicnega dostopa, ki ga na podlagi podatkov

ni mogoče določiti, treba pripisati uporabi podatkovnih storitev preko klicnega dostopa, ki v osnovi niso namenjene dostopanju do interneta klasične uporabe, temveč služijo kot primarni način podatkovne povezave naprav, ali kot redundanca morebitnim mobilnim podatkovnim povezavam naprav (alarmi in podobno), ki ne uporabljajo drugih načinov povezovanja. Agencija ugotavlja, da je klicni dostop še vedno uporaben. Ustrezno je torej domnevati, da določen del uporabnikov na klicnem dostopu ostaja zaradi drugih (tehničnih) namenov in ne primarno za namen funkcionalnega dostopa do interneta.

Direktiva o univerzalnih storitvah v 15. členu Evropski komisiji nalaga reden pregled obsega univerzalne storitve, zlasti zato, da bi predlagala Evropskemu parlamentu in Svetu, naj se obseg spremeni ali na novo opredeli. Ta pregled se opravi z vidika socialnega, ekonomskega in tehničnega razvoja, pri čimer se med drugim upoštevajo mobilnost in podatkovne hitrosti z vidika prevladujočih tehnologij, ki jih uporablja večina naročnikov. Do sedaj je Evropska komisija, v skladu s 15. členom Direktive o univerzalnih storitvah, opravila tri preglede univerzalne storitve, ki jih je objavila v obliki Sporočil Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko – socialnemu odboru in odboru regij o rednem pregledu področja uporabe univerzalne storitve v elektronskih komunikacijskih omrežjih in storitvah, v letih 2006, 2008 in 2011. Prvo⁴ poročilo o rezultatu pregleda obsega univerzalne storitve leta 2006 ni predlagalo nobenih sprememb glede obsega univerzalne storitve in je ugotovilo, da niso izpolnjeni pogoji za vključitev širokopasovnih storitev v obseg univerzalne storitve. Predhodna ugotovitev Komisije o širokopasovnem internetu je namreč bila, da te storitve uporablja le maloštevilna, čeprav hitro rastoča manjšina evropskih potrošnikov in da dejanski odjem na prebivalca ne izpolnjuje meril uporabe storitev v večini potrošniških primerov. Pri drugem⁵ rednem pregledu področja uporabe univerzalne storitve v elektronskih komunikacijskih omrežjih in storitvah leta 2008 Komisija ugotavlja, da se je v letih med 2003 in 2007 število širokopasovnih priključkov v EU potrojilo, vendar širokopasovna tehnologija še ni tako razširjena in se ne uporablja tako pogosto, da bi se upoštevala kot univerzalna storitev, a se vseeno temu hitro približuje. Komisija je predvidela, da ozki pas ne bo več zadostoval za »funkcionalen dostop do interneta« in sklenila, da je treba položaj še naprej spremljati. Komisija sicer opozarja tudi, da bodo še naprej obstajala geografska območja, kjer trg v upravičenem časovnem obdobju ne bo mogel zagotavljati storitev. Sporočilo ni prineslo konkretnih navodil oziroma smernic, temveč so bila v njem razmišljanja o prihodnji vlogi univerzalne storitve pri zagotavljanju elektronskih komunikacijskih storitev, predvsem pa podlaga in zaveza Komisije za razpravo o številnih vprašanjih z zainteresiranimi stranmi. Med njimi tudi o pomenu, ki ga imajo elektronske komunikacije s podatkovnim prenosom, ki zadošča za funkcionalen dostop do interneta, v luči preučitve veljavne obveznosti zagotavljanja univerzalne storitve. V tretjem sporočilu⁶ leta 2011 Komisija poroča o rezultatih posvetovanja o načelih univerzalne storitve v elektronskih komunikacijah, ki je potekalo od marca do maja 2010. Poročilo vsebuje tudi tretji redni pregled obsega univerzalne storitve. Medtem ko je Direktiva o univerzalni storitvi iz leta 2002 omejila »funkcionalni dostop do interneta« na ozkopasovne hitrosti, je telekomunikacijskih sveženj iz leta 2009 državam članicam zagotovil prožnost, da po potrebni na nacionalni ravni določijo podatkovne hitrosti, med katere spadajo tudi širokopasovne hitrosti. Komisija je tudi sicer, v skladu z zasledovanjem ciljev Digitalne agende za Evropo, septembra 2010

⁴ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij: Poročilo o rezultatu Pregleda obsega univerzalne storitve v skladu s členom 15(2) Direktive 2002/22/ES: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0163:FIN:SL:PDF>

⁵ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o drugem rednem pregledu področja uporabe univerzalne storitve v elektronskih komunikacijskih omrežjih in storitvah v skladu s členom 15 Direktive 2002/22/ES: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0572:FIN:SL:PDF>

⁶ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru: univerzalna storitev v e-komunikacijah: poročilo o rezultatih javnega posvetovanja in tretjem rednem pregledu obsega v skladu s členom 15 Direktive 2002/22/ES: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0795:FIN:SL:PDF>

sprejela »širokopasovni sveženj« ukrepov, sestavljen iz:

- sporočila o širokopasovnih povezavah, ki določa okvir za ukrepanje in predloge za uresničevanje ciljev za države članice⁷;
- priporočila o omrežjih NGA, ki določa regulativne smernice za spodbujanje pravne varnosti ter s tem tudi zasebnih naložb⁸ in
- predloga za večletni program za politiko radio frekvenčnega spektra⁹, ki naj bi izboljšal usklajevanje in upravljanje spektra v EU ter tako spodbudil rast brezžičnih širokopasovnih omrežij.

Nadalje Komisija meni, da enotno izvajanje obveznosti zagotavljanja univerzalne storitve zahteva skladen pristop pri merilih za določitev »funkcionalnega dostopa do interneta« pri širokopasovnih hitrostih, mehanizmu za določitev ponudnikov, financiranju in ukrepih za končne uporabnike invalide.

Sklepna ugotovitev Komisije v tretjem poročilu leta 2011 je, da v skladu z načelom subsidiarnosti telekomunikacijski sveženj iz leta 2009 državam članicam omogoča prožnost pri določanju ustrezne širokopasovne hitrosti za omrežne povezave, ki glede na nacionalne razmere zagotavljajo funkcionalni dostop do interneta. Osnovni širokopasovni dostop je lahko zato del obveznosti zagotavljanja univerzalne storitve na nacionalni ravni v utemeljenih primerih, zlasti ko tržne sile in drugi instrumenti politike ter finančni instrumenti ne prispevajo k univerzalni širokopasovni pokritosti. Države članice lahko dostop do širokopasovnih povezav vključijo v obseg nacionalne obveznosti zagotavljanja univerzalne storitve, vendar do tega niso obvezane.

Komisija je februarja 2013 predstavila novi predlog nezavezujočega priporočila o implementaciji univerzalne storitve za digitalno družbo, ki za razliko od prejšnjega predloga iz leta 2011 še manj natančno predpisuje širokopasovni dostop kot univerzalno storitev, kar je sprožilo odpor pri državah članicah. Komisija je v predlogu omilila kriterije za odločitev, ali naj se širokopasovna hitrost vključi obveznost zagotavljanja univerzalne storitve. Predlog je zopet naletel na kritike BEREC-a, ki mu v svoji izjavi za javnost¹⁰ očita tehnične probleme, predvsem pri določanju vključitve širokopasovnega dostopa v obveznost univerzalne storitve. Predlog namesto konkretnih podatkovnih hitrosti, govori o hitrosti, ki omogoča aktivno participacijo v digitalni družbi in o hitrosti, ki jo uporablja večina končnih uporabnikov. V začetku oktobra 2013 je Odbor za industrijo, raziskave in energetiko (ITRE) v poročilu o izvajanju regulativnega okvira za elektronska komunikacijska omrežja (2013/2080(INI)) zapisal mnenje, da naj se vključi obveznost omogočanja širokopasovne internetne povezave po poštenih cenah, da bi tako upoštevali nujno potrebo po zmanjšanju digitalnega razkoraka in v ta namen ublažijo omejitve zaradi smernic glede državne pomoči. Evropska komisarka za digitalno agendo Neelie Kroes je 24. oktobra 2013 na plenarnem zasedanju v Evropskem parlamentu v razpravi

⁷ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru: Evropske širokopasovne povezave: naložbe v rast, ki jo poganja digitalizacija: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0472:FIN:SL:PDF>

⁸ Priporočilo komisije z dne 20. september 2010 o reguliranem dostopu do dostopovnih omrežij naslednje generacije (NGA): <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:251:0035:0048:SL:PDF>

⁹ Predlog sklepa Evropskega parlamenta in Sveta o uvedbi prvega programa za politiko radiofrekvenčnega spektra: http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com%282010%290471_/com_com%282010%290471_sl.pdf

¹⁰ Brief note on the European Commission's Draft Recommendation on implementing universal service for digital society: http://berec.europa.eu/eng/document_register/subject_matter/berec/opinions/1221-brief-note-on-the-european-commissions-draft-recommendation-on-implementing-universal-service-for-digital-society

zagotovila, da bo Komisija preučila možnost vključitve širokopasovne hitrosti v obveznost univerzalne storitve. Evropska Komisija intenzivno dela na četrtem rednem pregledu, ki pa v času priprave te analize še ni bil objavljen.

Agencija lahko na podlagi splošnega akta določi prenosno hitrost skladno s 124. členom ZEKom-1, ki omogoča širokopasovni dostop, če širokopasovni dostop že uporablja vsaj polovica gospodinjstev v Republiki Sloveniji. Slednje z drugimi besedami pomeni, da lahko na podlagi izvedena analize in sprejetjem splošnega akta določi širokopasovni dostop do interneta kot univerzalno storitev. Prenosna hitrost širokopasovnega dostopa (kot hitrost funkcionalnega dostopa do interneta) se določi tako, da se upošteva tisto prenosno hitrost, ki jo uporablja vsaj 80 % gospodinjstev z obstoječim širokopasovnim dostopom. Hkrati veljajo tudi določila prvega odstavka istega člena, posebej kar zadeva najdaljši rok, v katerem je treba to predpisano hitrost zagotoviti, ter tehnično izvedljivost in pogoje minimalnega izkrivljanja trga.

Agencija skladno s 124. členom ZEKom-1 v takšni analizi poleg navedenega upoštevati tudi predvidene stroške izvajanja takšne obveznosti in ugotoviti druge vplive spremembe prenosne hitrosti. Takšna analiza mora vključevati tudi finančne vidike oziroma predvidene stroške izvajanja takšne obveznosti za same izvajalce. Pri tem je posebej pomemben vpliv geografskih okoliščin na stroške zagotavljanja univerzalne storitve. Velike geografske razlike lahko denimo predstavljajo na eni strani urbana področja z bogato infrastrukturo, na drugi strani pa podhranjena ruralna področja, pri čemer se lahko v okviru izvajanja univerzalne storitve zgodi, da tudi znotraj infrastrukturno sicer razvitega območja pri določenih uporabnikih obstajajo tehnične omejitve zagotavljanja storitev. Upoštevati je namreč treba, da lahko obveznost zagotavljanja širokopasovnega dostopa povzroči veliko in neupravičeno breme za izvajalca univerzalne storitve.

Izvajalec univerzalne storitve lahko zaprosi za nadomestilo neto stroškov izvajanja univerzalne storitve širokopasovnega dostopa, kot določa 125. člen ZEKom-1. V izračun je potrebno vključiti stroške in prihodke, kot tudi nematerialne koristi, ki izhajajo iz zagotavljanja zadevne storitve. Visoki stroški lahko kljub ustreznim prihodkom povzročijo neto stroške, ki dejansko pomenijo neupravičeno breme za izvajalca univerzalne storitve, kar posledično, po presoji in ugotovitvi Agencije, lahko privede do upravičenosti izvajalca univerzalne storitve do nadomestila iz kompenzacijskega sklada, v katerega prispevajo vsi operaterji, ki delujejo na območju Republike Slovenije in imajo prihodek iz zagotavljanja javnih komunikacijskih omrežij oziroma izvajanja javnih komunikacijskih storitev višji od dveh milijonov evrov. Agencija bo v skladu z analizo in upoštevanjem metodologije za določitev neto stroškov ter potencialno za določitev ponudnikov storitev dostopa v okviru univerzalne storitve morala razviti tudi metodologijo geografske segmentacije, ki bo omogočila konsistentno in pravilno določanje območij, ki se med sabo tako razlikujejo, da terjajo različno obravnavo.

Navedeno pokaže, da mora analiza, ki bi imela za posledico določitev hitrosti, ki jih štejemo med širokopasovno dostop, vključevati bistveno več elementov obravnave, kot zgolj preračun hitrosti (na podlagi hitrosti širokopasovnega dostopa), ki jo uporablja 80 % tistih gospodinjstev, ki širokopasovni dostop že uporabljajo.

Določila petega odstavka 118. člena ZEKom-1 glede določitve izvajalca univerzalne storitve v primeru neuspeha javnega razpisa niso najbolj ustrezna v delu, kjer izrecno določajo, da v primeru, če javni

razpis ne uspe, Agencija z odločbo za izvajalca univerzalne storitve določi tistega operaterja, ki ima na področju javno dostopnih telefonskih storitev na fiksni lokaciji pomembno tržno moč v skladu s prvim odstavkom 95. člena ZEKom-1, če tega ni, pa določi operaterja, ki ima največ naročnikov javno dostopnih telefonskih storitev na fiksni lokaciji. Pri tem mora Agencija upoštevati načelo učinkovitosti, objektivnosti in preglednosti. Agencija v zvezi s tem ugotavlja, da določba (ki ostaja od prejšnjih verzij Zakona o elektronskih komunikacijah nespremenjena), temelji na historičnih in zastarelih tehničnih izhodiščih ter predpostavkah, na podlagi katerih je dostop do interneta skoraj nujno in brez izjeme temeljil na infrastrukturi operaterjev omrežij na fiksni lokaciji ter zato uporablja določbo, da se v primeru, ko javni razpis ne uspe in mora Agencija izvajalca univerzalne storitve določiti, tega določi glede na položaj operaterja s pomembno tržno močjo na trgih javno dostopnih telefonskih storitev na fiksni lokaciji oziroma operaterja, ki razpolaga z največ naročniki javno dostopnih telefonskih storitev na fiksni lokaciji. Razvoj tehnologij in razmere na trgu so tozadevno stvari spremenile v takšni meri, da se ne zdi več ustrezno uporabljati zakonske določbe, ki bi za izvajalca storitev narekovala določiti operaterja z določenim statusom ali deležem izključno na področju telefonskih storitev na fiksni lokaciji. 118. člen v tretjem odstavku nalaga Agenciji, naj pri oblikovanju meril za izbiro izvajalca univerzalne storitve z javnim razpisom merila oblikuje z upoštevanjem ciljev zanesljivosti, kakovosti in stroškovne učinkovitosti izvajanja univerzalne storitve. Agencija ugotavlja, da način določitve izvajalca univerzalne storitve na podlagi petega odstavka 118. člena lahko v določenih primerih sili prav v določitev, ki ciljev zanesljivosti, kakovosti in še posebej stroškovne učinkovitosti izvajanja univerzalne storitve sploh ne upošteva oziroma je lahko celo v nasprotju z njimi. Zato je Agencija pripravila predlog za spremembo ZEKom-1 v tem delu na način, da bo tudi v primeru neuspelega javnega razpisa Agencija z odločbo lahko določila operaterja po kriterijih, ki bodo ustrezno upoštevali tudi doseganje ciljev zanesljivosti, kakovosti in še posebej stroškovne ter izvedbene učinkovitosti izvajanja predmetne univerzalne storitve, saj ji bo šele ustrezno spremenjen zakon omogočil izvesti omenjeno analizo iz 124. člena ZEKom-1 na ustrezen način, hkrati pa njene izsledke ustrezno implementirati. Do sprejetja in uveljavitve predlagane spremembe pa veljajo kriteriji kot so določeni v sedaj veljavnem 118. členu ZEKom-1.

Tudi Direktiva o univerzalnih storitvah v drugem odstavku 8. člena, ki obravnava določitev podjetij za izvajanje univerzalnih storitev, določa, da kadar države članice določijo podjetja za opravljanje obveznosti zagotavljanja univerzalnih storitev na delu nacionalnega ozemlja ali na celotnem nacionalnem ozemlju, to storijo z učinkovitim, objektivnim, transparentnim in nediskriminacijskim mehanizmom določitve, pri čemer nobeno podjetje vnaprej ni izključeno iz določitve. Take metode določitve zagotavljajo, da se univerzalna storitev opravi na stroškovno učinkovit način in se lahko uporabijo kot sredstvo za določitev neto stroškov obveznosti zagotavljanja univerzalne storitve v skladu s členom 12 v Direktivi.

Agencija bo opravila tudi analizo za ugotavljanje stanja za morebitno določitev višje prenosne hitrosti primerne za funkcionalni dostop do interneta in analizo vpliva spremembe prenosne hitrosti, vključno s predvidenimi stroški izvajanja takšne hitrosti in posledično morebitno vključitev širokopasovnega dostopa kot del predmetne storitve iz nabora univerzalne storitve.

V okviru navedene analize bo Agencija ugotavljala:

- tehnične izvedljivosti zagotovitve ugotovljene prenosne hitrosti funkcionalnega dostopa do interneta;
- ustreznih in najbolj primernih tehnologij za zagotovitev ugotovljene prenosne hitrosti

- funkcionalnega dostopa do interneta;
- ugotovitve vpliva (spremembe) na trg iz vidika zagotavljanja minimalnega izkrivljanja trga;
- predvidenih stroškov izvajanja takšne obveznosti ter zagotavljanja ustrezne ekonomičnosti;
- določitev kakovosti, zanesljivosti in stroškovne učinkovitosti izvajanja storitev;
- ugotavljanja morebitnih potreb po geografskem segmentiranju.

Agencija mora opravljeno analizo predložiti v posvetovanje (skladno z drugim odstavkom 204. člena ZEKom-1), ki ne more trajati manj kot 30 dni ter nato v analizo vključiti tudi vse ustrezne predloge zainteresirane javnosti ter jih pred tem ustrezno preučiti, nato izdati nov Splošni akt o prenosni hitrosti, primerni za funkcionalen dostop do interneta, ki je prav tako predmet javnega posvetovanja. Navedeno bo Agencija storila pred morebitno izvedbo javnega razpisa. Pred tem rokom pa bo v kolikor bo na podlagi opravljene analize spremenila prenosno hitrost primerno za funkcionalni dostop do interneta, pripravila in v javno posvetovanje predložila tudi Splošni akt o načinu izračuna neto stroškov univerzalne storitve.

4. Analiza izvajanja storitev dostopa na javno komunikacijsko omrežje in dostopa do javno dostopnih storitev na fiksni lokaciji

Predmet obravnave izvajanja univerzalne storitve izvajalca je dostop do javnega telefonskega omrežja na fiksni lokaciji za končne uporabnike. Dostop v tem smislu pomeni priključitev na javno telefonsko omrežje na fiksni lokaciji in na isti lokaciji dostop do javnih telefonskih storitev, ki omogoča govorne komunikacije (vzpostavljanje in sprejemanje nacionalnih in mednarodnih klicev) in faksimilne ter podatkovne komunikacije. Dostop do javnega telefonskega omrežja na fiksni lokaciji je lahko zagotovljen preko različnih vrst omrežne infrastrukture (bakrenega para, koaksialnega kabla, optičnih vlaken oziroma preko fiksne brezžične dostopa). Dostop do omrežja na fiksni lokaciji se večinoma zagotavlja preko bakrene dostopovne fizične infrastrukture, ki je prisotna v večini slovenskih gospodinjstev in se tradicionalno uporablja za telefonijo preko PSTN in ISDN tehnologij, ter preko xDSL tehnologije kot storitev IP telefonije. Koaksialni kabel s strani izvajalca univerzalne storitve ni uporabljen kot oblika dostopa za zagotavljanje obravnavanih univerzalnih storitev. Kot fizična dostopovna infrastruktura se uporabljajo tudi optična vlakna (FTTH) in v določeni meri tudi fiksni brezžični širokopasovni dostop. Upravljana IP telefonija se v Sloveniji sicer večinoma ponuja v paketu s širokopasovnim dostopom do interneta (v primeru dostopa prek xDSL in optičnega omrežja) oziroma s kabelsko televizijo (v primeru dostopa prek koaksialnega kabelskega omrežja). Fiksno mobilni priključki, ki se uporabljajo za izpolnjevanje obveznosti iz nabora univerzalne storitve na območjih, kjer postavitve fiksne telefonskega priključka ni stroškovno upravičena, prav tako štejejo med dostop do javnega telefonskega omrežja na fiksni lokaciji, saj zagotavljajo enako funkcionalnost kot druge oblike. Prav tako pa za fiksno mobilne priključke veljajo v celoti enaki pogoji, kot za klasične fiksne priključke, vključno s cenami. Pri tem pa je treba poudariti, da tako ZEKom-1 (v tretjem odstavku 115. člena) kot tudi Direktiva o univerzalnih storitvah, ki v 8. točki uvoda poudari, da ne sme biti omejitve za tehnična sredstva, s katerimi se izvede priključitev, kar dopušča žične ali brezžične tehnologije.

Minimalni nabor univerzalnih storitev kakor določa ZEKom-1, ki naj bodo na voljo vsem uporabnikom v Sloveniji, ki to želijo, na sam vrh uvršča možnost priključitve na javno komunikacijsko omrežje na fiksni lokaciji in dostop do prej navedenih storitev. Prav tako Direktiva o univerzalnih storitvah v 8. točki uvoda navaja, da je temeljna zahteva univerzalne storitve zagotoviti uporabnikom na njihovo zahtevo priključek na javno telefonsko omrežje na fiksni lokaciji po dostopni ceni. Uporabniki možnost do priključitve na javno telefonsko omrežje na fiksni lokaciji in dostopa do storitev izkoristijo preko različnih infrastruktur in tudi operaterjev, ki te storitve priključitve in storitev ponujajo. Zgoraj so bile navedene nekatere, denimo preko bakrenega omrežja, kabelskega (koaksialnega) omrežja in optičnega dostopovnega omrežja, pri čemer so upravljavci teh omrežij lahko različni operaterji. Navedeno je izpostavljeno zato, ker nihče izmed operaterjev, ki na trgu ponujajo priključitev na javno komunikacijsko omrežje na fiksni lokaciji in dostop do storitev, tega ne ponujajo izrecno (in poimenovano) kot univerzalno storitev. Uporabniki tako v večini do »univerzalne storitve« dostopajo z izbiro operaterja in storitve pod komercialnimi pogoji. Dostop in storitve dobijo v praksi posebno konotacijo univerzalne storitve praviloma šele, ko komercialnega dostopa in storitev na določeni lokaciji ni, manjka pa tudi komercialni interes operaterjev in ponudnikov storitev po njihovem zagotavljanju. Prav slednje je razlog zaradi katerega je določen izvajalec predmetne univerzalne storitve dostopa (zagotavljanja priključka) in storitev v vsaj minimalnem naboru. Tako tudi Telekom

Slovenije v svojem naboru ponudbe ne trži izrecno univerzalne storitve kot take, temveč svojo komercialno ponudbo, ki seveda implicitno vključuje tudi storitve, ki sodijo v minimalni nabor univerzalnih storitev. Ker pa je Telekom Slovenije izvajalec univerzalnih storitev iz 1. in 2. točke drugega odstavka 115. člena ZEKom-1, je na svoji spletni strani objavil posebne pogoje za univerzalno storitev priključitve na javno elektronsko komunikacijsko omrežje in dostop do javno dostopnih elektronskih komunikacijskih storitev¹¹, ki urejajo izvajanje univerzalne storitve, kot jo določa ZEKom-1 in odločba, s katero je bil imenovan za izvajalca obravnavanih univerzalnih storitev. V njih v okviru svojega delovanja definira obseg opravljanja univerzalne storitve, način njihovega zaračunavanja ter ostale pogoje.

V okviru univerzalne storitve Telekom Slovenije zagotavlja priključitev na javno telefonsko omrežje in dostop do javno dostopnih telefonskih storitev na fiksni lokaciji na razumno zahtevo končnega uporabnika tako, da omogoča:

- prenos govornih (nacionalnih in mednarodnih klicev) in,
- prenos podatkovnih in faksimilnih komunikacij s prenosno hitrostjo, primerno za funkcionalen dostop do interneta, prek žične ali brezžične tehnologije.

Telekom Slovenije zgoraj navedeno zagotavlja na enega izmed naslednjih oblik dostopa:

- fiksno ali
- fiksno brezžični ali
- fiksno širokopasovni.

Telekom Slovenije, na zahtevani fiksni lokaciji in v mejah razumne zahteve naročnika, ki jo definira tretji odstavek 115. člena ZEKom-1, izbere in izvede dostop, ki je za Telekom Slovenije tehnično optimalno izvedljiv. Telekom Slovenije lahko poleg univerzalne storitve zagotavlja naročniku tudi vse dopolnilne in dodatne storitve v okviru izbrane storitve na izvedenem dostopu. Cena posamezne storitve, ki se izvaja kot univerzalna storitev, je za naročnika enaka na celotnem ozemlju Republike Slovenije, ne glede na vrsto izvedenega dostopa. Ostala določila, pogoji, obveznosti in pravice, ki sledijo iz naročniškega razmerja za univerzalno storitev so opredeljeni v Splošnih pogojih uporabe elektronskih komunikacijskih storitev Telekoma Slovenije, Posebnih pogojih za izvedeno storitev oziroma v naročniški pogodbi.

Tabela 1: Cene univerzalnih storitev (brez DDV) Telekoma Slovenije

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
priključnina	74,15 €	74,15 €	74,15 €	74,15 €	74,15 €	74,15 €	74,15 €
naročnina	9,26 €	9,11 €	8,95 €	8,95 €	9,18 €	9,54	9,63 €
nacionalni klici večja obr.	0,0240 €	0,0240 €	0,0240 €	0,0240 €	0,0240 €	0,0240	0,0271€
nacionalni klici manjša obr.	0,0192 €	/	/	/	/	/	/
mednarodni klici ob. 1	0,1043 €	0,1043 €	0,0582 €	0,0582 €	0,0582 €	0,0598	0,0598
mednarodni klici ob. 2	0,1168 €	0,1168 €	0,0968 €	0,0968 €	0,0968 €	0,0995	0,0995

¹¹

http://www.telekom.si/podporaobrazci%5Cposebni_pogoji_za_univerzalno_storitev_prikljucitve_na_javno_elektronsko_komunikacijsko_omreze_in_dostop_do_javno_dostopnih.pdf.

mednarodni klici ob. 3	0,1627 €	0,1627 €	0,1627 €	0,1627 €	0,1627 €	0,1673	0,1673
mednarodni klici ob. 4	0,3171 €	0,3171 €	0,3171 €	0,3171 €	0,3171 €	0,3260	0,3260
mednarodni klici ob. 5	0,4757 €	0,4757 €	0,4757 €	0,4757 €	0,4757 €	0,4890	0,4890
mednarodni klici ob. 6	0,8137 €	0,8137 €	0,8137 €	0,8137 €	0,8137 €	0,8365	0,8365
mednarodni klici ob. 7	2,5455 €	2,5455 €	2,5455 €	2,5455 €	2,5455 €	2,6168	2,6168
območje EU (od 1.1.12)	/	/	/	0,0500 €	0,0500 €	0,0500 €	0,0500 €
mobilni dodatek 1	0,0417 €	0,0417 €	0,0879 €	0,0879 €	0,0879 €	0,0904	0,0904
mobilni dodatek 2	0,0626 €	0,0626 €	0,1319 €	0,1319 €	0,1319 €	0,1356	0,1356
mobilni dodatek 3	0,0835 €	0,0835 €	0,1760 €	0,1760 €	0,1760 €	0,1809	0,1809
mobilni dodatek 4	0,1043 €	0,1043 €	0,2198 €	0,2198 €	0,2198 €	0,2260	0,2260
mobilni dodatek 5	0,1252 €	0,1252 €	0,2639 €	0,2639 €	0,2639 €	0,2713	0,2713
mobilni dodatek 6	0,1461 €	0,1461 €	0,3079 €	0,3079 €	0,3079 €	0,3165	0,3165
mobilni dodatek 7	0,1669 €	0,1669 €	0,3517 €	0,3517 €	0,3517 €	0,3616	0,3616

Vir: AKOS, april 2016

Tabela zgoraj prikazuje maloprodajne cene obravnavanih univerzalnih storitev, ki jih Telekom Slovenije poroča Agenciji v okviru obveznosti za namene spremljanja maloprodajnih cen storitev, ki se izvajajo kot maloprodajne storitve. Vse zgoraj prikazane cene so veljale na konec vsakega opazovanega koledarskega leta in ne vključujejo DDV. V zvezi z maloprodajnimi cenami Telekom Slovenije Agenciji letno pošilja poročilo o drobnoprodajnih cenah.

Agencija vsako leto spremlja in objavlja podatke o kakovosti univerzalne storitve. Parametre kakovosti univerzalne storitve, njihove mejne vrednosti in metode merjenja ter vsebino, obliko in način objave podatkov o kakovosti univerzalne storitve določa Splošni akt o kakovosti univerzalne storitve. Izvajalec univerzalne storitve je dolžan najkasneje do 31. marca za preteklo leto objaviti na spletni strani in dostaviti Agenciji podatke o kakovosti univerzalne storitve. Telekom Slovenije objavlja podatke o kakovosti univerzalne storitve na svoji spletni strani¹², v njih pa poroča o roku za izvedbo začetne priključitve, deležu priključitev, izvedenih v dopustnem roku, pogostosti okvar na dostopovni vod, roku odprave okvar, deležu neuspešnih klicev, času vzpostavljanja zveze, deležu utemeljenih ugovorov zaradi nepravilnosti v telefonskem računu.

Kot je bilo že omenjeno lahko izvajalec univerzalne storitve zaprosi za nadomestilo neto stroškov izvajanja univerzalne storitve, skladno s drugim, tretjim in četrtem odstavkom 125. člena ZEKom-1. Agencija skladno s petim odstavkom istega člena presodi, ali je izvajanje univerzalne storitve lahko neupravičeno breme za izvajalca univerzalne storitve in v tem primeru izračuna neto stroške zagotavljanja univerzalne storitve. Če skladno s šestim odstavkom Agencija na podlagi izračuna neto stroškov izvajanja univerzalne storitve ugotovi, da res predstavljajo neupravičeno breme, z odločbo določi višino nadomestila, ki ne sme presežati izračunanih neto stroškov. Izvajalcu univerzalne storitve se skladno s sedmim členom na podlagi njegove zahteve in zgoraj navedenimi pogoji izplačuje nadomestilo za izvajanje univerzalne storitve iz kompenzacijskega sklada.

Telekom Slovenije je v času trajanja odločbe, s katero je bil imenovan za izvajalca univerzalnih storitev, ki so predmet obravnave, na Agencijo naslovil zahteve za povračilo stroškov izvajanja univerzalne storitve. Tako je za leto 2010 uveljavljal nadomestilo neto stroškov za 1.110 priključkov

¹²<http://www.telekom.si/operaterji/regulativa>, za starejša poročila glej arhiv dokumentov. Podatki so na voljo tudi na spletni strani agencije: <http://www.akos-rs.si/kakovost-univerzalne-storitve>

AKOS

na fiksni lokaciji, ki zagotavljajo obravnavane univerzalne storitve, za leto 2011 za 1.104 priključke, za leto 2012 za 62 priključkov, za leto 2013 za 140 priključkov in za leto 2014 za 49 priključkov na fiksni lokaciji, ki zagotavljajo obravnavane univerzalne storitve. Za leto 2015 Telekom Slovenije, v 90 dneh po koncu poslovnega leta, ni poslal računovodskih evidenc in informacij, ki so podlaga za izračun neto stroškov zagotavljanja univerzalne storitve, tako je izgubil pravico do uveljavljanja neto stroškov. Število priključkov, za katere je Telekom Slovenije zaprosil za nadomestilo neto stroškov je Telekom Slovenije za vsako omenjeno leto izračunal na podlagi mejne vrednosti, ko se vrednost vlaganj v priključek (povprečna na celotno ozemlje Republike Slovenije) ne povrne (na podlagi diskontiranih denarnih tokov prihodkov in stroškov priključka). Agencija je zahteve Telekoma Slovenije iz let 2010, 2011, 2012, 2013 in 2014 s sklepom zavrгла, saj niso bili ustrezno utemeljeni, zato Telekomu Slovenije zanje ni priznala in določila višine nadomestila za opravljanje univerzalne storitve.

5. Pregled izvajanja storitev dostopa na javno komunikacijsko omrežje in dostopa do javno dostopnih storitev na fiksni lokaciji v državah EU

Agencija v nadaljevanju ugotavlja, v kolikšni meri države članice EU med nabor storitev v sklopu univerzalne storitve vključujejo tudi storitev dostopa na javno komunikacijsko omrežje in dostopa do javno dostopnih storitev na fiksni lokaciji. Iz razpoložljivih podatkov baze Cullen International Agencija podaja spodnji pregled s kratkim opisom stanja po posameznih državah.

Tabela 2: Izvajanje predmetnih univerzalnih storitev v državah EU

Država	Dostop in storitve na fiksni lokaciji	Vključno tudi širokopasovni dostop
AT	Da	Ne
BE	Da	Da
BG	Da	Ne
CH	Da	Da
CY	Da	Ne
CZ	Ne	Ne
DE	Ne	Ne
DK	Da	Ne
EE	Ne	Ne
ES	Da	Da
FI	Da	Da
FR	Da	Ne
GR	Da	Ne
HR	Da	Da
HU	Da	Ne
IE	Da	Ne
IT	Da	Ne
LT	Da	Ne
LU	Ne	Ne
LV	Da	Ne
MT	Da	Da
NL	Da	Ne
NO	Da	Ne
PL	Ne	Ne
PT	Ne	Ne
RO	Ne	Ne
SE	Ne	Da
SI	Da	Ne
SK	Ne	Ne
UK	Da	Ne

Vir: Cullen International, AKOS, april 2016

Pregled pokaže, da je izvajalca univerzalnih storitev dostopa na javno komunikacijsko omrežje in dostopa do javno dostopnih storitev na fiksni lokaciji (torej dostop do priključka na fiksni lokaciji, ki omogoča govorne telefonske storitve, faksimile in funkcionalen dostop do interneta) določilo 21 od 30 držav. Izvajalca niso določile: Češka, Nemčija, Estonija, Luksemburg, Poljska, Portugalska, Romunija, Švedska in Slovaška. Glede navedenih držav je običajni razlog za nedoločitev izvajalca

navajanje, da so storitve pod komercialnimi pogoji na voljo in omogočene vsem državljanom in ni potrebe po posebnem izvajalcu univerzalne storitve. V primeru Romunije je iz razpoložljivih podatkov mogoče ugotoviti, da razlog ni ta, temveč zgolj dejstvo, da izvajalca še niso določili kar ne pomeni nujno, da lahko državljani vse svoje potrebe po obravnavanih storitvah zadovoljijo na podlagi obstoječe ponudbe.

Ob tem je širokopasovni dostop do interneta kot univerzalno storitev določilo le 7 držav od 30, te so: Belgija, Švica, Španija, Finska, Hrvaška, Malta in Švedska. Pri tem je treba omeniti, kot je razvidno iz spodnjih obravnav posameznih držav, da Madžarska dejansko ni določila prenosnih hitrosti dostopa, zgolj obveznost zagotavljanja hitrosti, ki jo uporablja večina uporabnikov, Švedska pa je širokopasovni dostop do interneta zagotovila svojim državljanom skozi razpis frekvenčnega pasu 800 MHz s posebnimi obveznostmi in je tozadevno obravnavana različno – tudi sama se glede tega ne šteje med države z univerzalnim širokopasovnim dostopom do interneta, Cullen International pa jo umešča med te države. Za potrebe te analize jo Agencija uvršča med države, kjer širokopasovni dostop sodi med univerzalne storitve. V kolikor je ne bi, bi bilo teh držav le 6.

Avstrija

V Avstriji je predmetna univerzalna storitev (dostop do priključka na fiksni lokaciji, ki omogoča govorne telefonske storitve, faksimile in funkcionalen dostop do interneta) vključena v minimalni nabor univerzalnih storitev, zagotavlja jo A1 Telekom Austria. Funkcionalen dostop do interneta ni posebej definiran, prav tako širokopasovno dostop ni del univerzalne storitve.

Belgija

Belgija obravnavani storitvi vključuje v nabor univerzalnih storitev. Pri tem je po opravljeni javni razpravi, ki je bila začeta decembra 2013, funkcionalna hitrost do interneta najmanj 1 Mbit/s. Slednje pomeni, da je širokopasovni dostop do interneta del univerzalne storitve. Hitrost 1 Mbit/s se še ne izvaja v praksi, ker še ni določen USO izvajalec.

Bolgarija

Bolgarija obe obravnavane storitve uvršča v minimalni nabor univerzalnih storitev. Izvajalec je prevladujoči operater (*incumbent*). Širokopasovnega dostopa do interneta ne vključuje v univerzalno storitev.

Ciper

Ciper obravnavane storitve vključuje v minimalni nabor univerzalnih storitev. Zagotavlja jih prevladujoči operater, Cyta. Širokopasovni dostop ni vključen.

Češka

Češka ni določila izvajalca predmetnih univerzalnih storitev, čeprav te sodijo v minimalni nabor univerzalnih storitev. Izvajalca je določila le za telefonske govornice, socialne tarife in posebne ukrepe za uporabnike invalide. Prav tako v nabor univerzalnih storitev ni vključen širokopasovni dostop do interneta.

Nemčija

V Nemčiji ni imenovanega izvajalca predmetnih univerzalnih storitev, zagotavljajo, da so storitve na voljo uporabnikom na povsem komercialnem nivoju, izvajalca pa bi določili, v kolikor bi se izkazalo drugače. Med minimalni nabor univerzalnih storitev ne vključujejo širokopasovnega dostopa do interneta.

Danska

Danska predmetne storitve uvršča v nabor minimalnih storitev, izvajalec je prevladujoči operater, TDC. Med minimalni nabor univerzalnih storitev ne vključujejo širokopasovnega dostopa do interneta.

Estonija

Estonija ni določila izvajalca univerzalnih storitev po letu 2011. Zagotavljajo, da so univerzalne storitve uporabnikom na voljo na podlagi komercialne ponudbe.

Španija

Španija ima izvajalca obravnavanih univerzalnih storitev. Obveznost ima Telefonica. Širokopasovni dostop do interneta s hitrostjo 1 Mbit/s je del univerzalne storitve od leta 2011. Uporabniki lahko od izvajalca zahtevajo širokopasovno dostop na fiksni lokaciji preko obstoječega ali novega priključka. Enkratno nadomestilo je 38,10 €, mesečni znesek za hitrost 1 Mbit/s / 256 kbit/s z omejitvijo 5 G bytov prenesenih podatkov je 19,90 €. Po prenesenih 5 G bytih podatkov je hitrost prenosa znižana na 128 kbit/s / 64 kbit/s.

Finska

Finska je določila izvajalce obravnavanih univerzalnih storitev na območjih, kjer ni zadostne konkurence in storitve niso na voljo vedno na komercialni osnovi z zadostno kvaliteto. Širokopasovno dostop hitrosti 2 Mbit/s je vključen v univerzalno storitev. Do novembra 2015 je bila določena hitrost 1 Mbit/s, do leta 2017 je določena hitrost 2 Mbit/s, leta 2021 pa naj bi bila določena hitrost v višini 10 Mbit/s.

Francija

Francija uvršča obravnavane storitve v nabor univerzalnih storitev in je določila izvajalca, France Telecom/Orange. Širokopasovni dostop do interneta ni vključen v nabor univerzalnih storitev.

Grčija

Grčija uvršča predmetne storitve med nabor univerzalnih storitev in ima imenovanega izvajalca OTE/Cosmote. Širokopasovnega dostopa do interneta ne uvršča med univerzalne storitve.

Hrvaška

Tudi Hrvaška uvršča predmetne storitve med univerzalne storitve in ima imenovanega izvajalca T-HT. Širokopasovni dostop do interneta je vključen v nabor univerzalnih storitev, minimalna hitrost je bila za obdobje od 6.3.2013 do 1.1.2015 144 kbit/s, od 1.1.2015 naprej pa je 1 Mbit/s.

Madžarska

Madžarska je uvrstila navedene storitve med univerzalne storitve in imenovala tri izvajalce (OPTM na

maloprodajnem upoštevnem trgu 1). Slednji morajo zagotoviti funkcionalni dostop do interneta takšne hitrosti, kot jo uporablja večina uporabnikov interneta, sama hitrost pa ni definirana. Madžarska je sicer na vprašalnik Evropske komisije odgovorila, da širokopasovni dostop do interneta ni del univerzalne storitve, glede na navedbo prejšnjega stavka pa Cullen International Madžarsko uvršča med države, ki imajo v univerzalni storitvi vključen tudi širokopasovno dostop do interneta, zato Agencija Madžarsko upošteva na ta način.

Irska

Irska uvršča obravnavane storitve med minimalni nabor univerzalnih storitev, pri tem za funkcionalni dostop do interneta izrecno navaja hitrost 28,8 kbit/s. Širokopasovnega dostopa ne uvršča med univerzalne storitve.

Italija

V Italiji so obravnavane storitve vključene v nabor univerzalnih storitev, izvajalec je Telecom Italia. Funkcionalni dostop do interneta ne vključuje širokopasovnega dostopa, temveč je znotraj univerzalne storitve še omejen na klicno povezavo in hitrosti, ki jih slednja omogoča.

Litva

Litva med minimalni nabor univerzalnih storitev uvršča tudi obravnavane storitve. Izvajalec je TEO LT. Širokopasovni dostop do interneta ni predmet univerzalne storitve.

Luksemburg

Luksemburg sicer predmetne storitve uvršča med minimalni nabor univerzalnih storitev, vendar za izvajanje ni določen noben operater, saj naj bi bile državljanom razpoložljive storitve zadostne in za to ni potrebe. Širokopasovno dostop ni del univerzalne storitve.

Latvija

Latvija uvršča obravnavane storitve med nabor univerzalnih storitev in je določila izvajalca Lattelecom. Širokopasovno dostop ni vključen v nabor univerzalnih storitev z izjemo za uporabnike invalide in vključujejo širokopasovno ponudbo izvajalca Lattelecom.

Malta

Malta obravnavani storitvi uvršča v nabor minimalnih storitev in je določila tudi izvajalca GO plc. Širokopasovni dostop je del univerzalne storitve, predpisana hitrost je 4 Mbit/s oziroma 2 Mbit/s, če širokopasovni dostop ni na fiksni DSL liniji zaradi tehničnih ali ekonomskih razlogov.

Nizozemska

Nizozemska uvršča storitvi med nabor univerzalnih storitev. Izvajalec je KPN. Širokopasovni dostop ni del univerzalne storitve.

Poljska

Poljska ni imenovala izvajalca predmetnih univerzalnih storitev, zagotavljajo, da so storitve na voljo uporabnikom na povsem komercialnem nivoju, izvajalca pa bi določili, v kolikor bi se izkazalo drugače. Med minimalni nabor univerzalnih storitev ne vključujejo širokopasovnega dostopa do interneta.

Portugalska

Portugalska ni določila izvajalca predmetnih storitev pač pa je določila izvajalca Portugal Telecom za javne govorilnice za pet let ter za imenik in imeniško službo za obdobje 12 mesecev.

Romunija

Romunija še ni določila izvajalca nobene univerzalne storitve. Sicer je obravnavani nabor uvrščen med univerzalne storitve. Širokopasovno dostop ni del univerzalnih storitev.

Slovaška

Slovaška je obveznosti izvajalcu obravnavanih univerzalnih storitev od julija 2012 zreducirala le na obveznosti invalidom na način, da jim zagotovijo ustrezno opremo. Širokopasovnega dostopa do interneta ne vključuje med univerzalne storitve.

Švedska

Švedska ni določila izvajalca univerzalne storitve dostopa in storitev na fiksni lokaciji, saj naj bi bilo oboje uporabnikom zagotovljeno s komercialnimi ponudbami na trgu. Po navedbah regulatorja iz Švedske je za 17 gospodinjstev, ki te možnosti nimajo, za dostop država poskrbela s posebnim javnim razpisom (ki je omogočil storitve z uporabo brezžične tehnologije in uporabe satelitov). Švedski regulator sicer izrecno poroča, da za nobeno univerzalno storitev ni določen noben izvajalec.

Ob tem je Švedska predpisala minimalno hitrost za funkcionalni dostop do interneta 1 Mbit/s za vse stalno naseljene naslove v državi in naslove, na katerih se izvaja poslovna dejavnost. Ta obveznost je začela veljati 1.2.2012. Mobilni operater (Net4Mobility), ki uporablja frekvenčni pas 800 MHz je obvezan nuditi storitev na lokacijah, ki jih določi regulator. Po podatkih regulatorja je brez mobilnega širokopasovnega dostopa trenutno le par sto gospodinjstev, ki jim bo tak dostop omogočen najkasneje do konca leta 2014. Širokopasovni dostop je tako skozi razpis in podelitev frekvenčnega pasu 800 MHz s posebnimi obveznostmi postal posredno neke vrste univerzalna storitev. Tudi Cullen International uvršča Švedsko med države, ki imajo širokopasovno dostop kot univerzalno storitev, medtem ko sami širokopasovnega dostopa ne uvrščajo med univerzalne storitve.

Švica

Švica obravnavani storitvi uvršča v nabor minimalnih storitev in je določila izvajalca Swisscom. Širokopasovni dostop je del univerzalne storitve, predpisana hitrost je 2 Mbit/s. V obravnavi je predlog za višjo hitrost 3 Mbit/s od leta 2018 dalje.

Velika Britanija

Velika Britanija uvršča obravnavane storitve nabor univerzalnih storitev. Za področje Velike Britanije (razen okrožja Hull) je imenovan izvajalec BT, za Hull pa Kingston Communications. Širokopasovni dostop ni del univerzalne storitve.

6. Analiza obstoja obsega storitev

V prejšnjem poglavju obravnavani pregled prakse držav EU, ki so storitvi dostopa na javno komunikacijsko omrežje in dostopa do javno dostopnih storitev na fiksni lokaciji izločile iz nabora univerzalne storitve oziroma za slednje niso imenovalle izvajalca kaže, da je praviloma glavni razlog za izločitev siceršnja razpoložljivost teh storitev vsem končnim uporabnikom, zato poseben izvajalec teh univerzalnih storitev ni potreben. Kot je bilo prikazano v poglavju 5, iz tega razloga 9 od 30 držav za zagotavljanje storitev dostopa na javno komunikacijsko omrežje in dostopa do javno dostopnih storitev na fiksni lokaciji ni imenovalo izvajalca.

V nadaljevanju bo Agencija preverila nacionalne razmere tega kriterija, ki se je v državah članicah EU izkazal kot glavni razlog za neimenovanje izvajalca univerzalnih storitev dostopa na javno komunikacijsko omrežje in dostopa do javno dostopnih storitev na fiksni lokaciji. V predmetnem poglavju Agencija ugotavlja, v kakšni meri in obsegu so razpoložljive storitve vsem končnim uporabnikom in ali bi lahko bilo v celoti zagotovljeno vsako povpraševanje končnih uporabnikov po storitvi dostopa na javno komunikacijsko omrežje in dostopa do javno dostopnih storitev na fiksni lokaciji tudi v odsotnosti izvajalca teh storitev oziroma v odsotnosti teh storitev v minimalnem naboru univerzalnih storitev.

Storitve dostopa na javno komunikacijsko omrežje in dostopa do javno dostopnih storitev na fiksni lokaciji skladno s prvim odstavkom 115. člena ZEKom-1 sodijo v najmanjši nabor storitev, ki je dostopen vsem končnim uporabnikom v Republiki Sloveniji po dostopni ceni ne glede na njihovo geografsko lego. Sedma točka uvoda Direktive o univerzalnih storitvah navaja, da naj države članice še naprej zagotavljajo, da so storitve iz nabora minimalnih storitev z opredeljeno kakovostjo na voljo vsem končnim uporabnikom na njihovem ozemlju, ne glede na njihovo zemljepisno lokacijo in ob upoštevanju posebnih nacionalnih pogojev po dostopni ceni. V osmi točki uvoda ista direktiva navaja, da je temeljna zahteva univerzalne storitve zagotoviti uporabnikom na njihovo zahtevo priključek na javno telefonsko omrežje na fiksni lokaciji po dostopni ceni. Gre torej za esencialno storitev za končne uporabnike.

Namen obravnavanih storitev dostopa na javno komunikacijsko omrežje in dostopa do javno dostopnih storitev na fiksni lokaciji je torej zagotavljanje možnosti končnim uporabnikom v Republiki Sloveniji (tudi končnim uporabnikom invalidom), da na celem območju države, po dostopnih cenah in ob enaki ter ustrezni kakovosti storitev dobijo možnost dostopa do omrežja na fiksni lokaciji, torej priključek, ki jim omogoča prenos govornih, podatkovnih in telefaks komunikacij s prenosno hitrostjo, primerno za funkcionalen dostop do interneta. V zvezi z prenosom govornih komunikacij mora tak dostop omogočati vzpostavljanje in sprejemanje nacionalnih in mednarodnih klicev. Pri tem je treba poudariti, da so končni uporabniki do univerzalnih storitev pri izvajalcu univerzalne storitve upravičeni le ob pogoju izpolnjene razumnosti zahteve, ki jo definira tretji odstavek 115. člena ZEKom-1, ki določa, da razumna zahteva končnega uporabnika vključuje priključitev na eni lokaciji, kjer končni uporabnik dejansko prebiva ali dejansko opravlja svojo dejavnost. Določa tudi, da se priključitev lahko izvede z žičnimi ali brezžičnimi tehnologijami. Posebej pomembna pa je določba, ki navaja, da v kolikor ima končni uporabnik možnost alternativnega dostopa do storitev iz nabora univerzalne storitve po dostopni ceni na trgu, teh storitev ne more pod pogoji tega poglavja ZEKom-1 zahtevati od izvajalca univerzalne storitve.

Agencija je preverila in opisala izvajanje teh storitev v 2. in tudi že v 1. poglavju pričujočega dokumenta s strani izvajalca predmetnih univerzalnih storitev, Telekom Slovenije in v zvezi s tem ugotavlja, da Telekom Slovenije izpolnjuje zahteve zakona glede zagotavljanja teh storitev uporabnikom.

Najprej je treba ugotoviti ali na trgu obstaja zadovoljiva ponudba enakovrednih ali primerljivih storitev, ki bi bile na voljo vsem končnim uporabnikom, če predmetne storitve ne bi bile več del nabora univerzalnih storitev, pri čemer bi lahko trenutni izvajalec slednje bodisi prenehal ponujati, ali pa bi jih pričel ponujati v drugačnem obsegu in pod pogoji, ki ne bi več ustrezali zahtevam univerzalnih storitev. Denimo, ne bi jih ponujal uporabnikom, za katere bi ugotovil, da zanj ne opravičijo ekonomskega kriterija, kar pomeni, da jim storitve bodisi ne bi zagotovil, ali pa bi jo zagotovil pod slabšimi ali okrnjenimi pogoji. Slednje bi, v kolikor alternativna ponudba primerljivih in enakovrednih storitev na trgu ne obstaja in ni verjetno, da bi se lahko ustrezno hitro vzpostavila, lahko storil. S tem bi škodo utrpeli končni uporabniki, ki bi bili prikrajšani za ustrezne storitve, za katere sicer velja predpostavka, da je njihova pomembnost tako velika, da jih je primerno obravnavati v sklopu minimalnega nabora univerzalnih storitev, ki naj bodo na voljo in dostopne prav vsem uporabnikom v Republiki Sloveniji, Direktiva o univerzalnih storitvah pa obravnavane storitve navaja kot temeljne.

Agencija ugotavlja, da je trenutni izvajalec obravnavanih univerzalnih storitev dostopa na javno komunikacijsko omrežje in dostopa do javno dostopnih storitev na fiksni lokaciji Telekom Slovenije v vseh letih veljavnosti odločbe, s katero je bil imenovan za izvajalca obravnavanih univerzalnih storitev, Agenciji priglášal zahtevke za povračilo stroškov izvajanja predmetnih storitev. Pri tem je treba poudariti, da je šlo v vseh primerih za razumne zahteve končnih uporabnikov za dostop na javno komunikacijsko omrežje in dostopa do javno dostopnih storitev na fiksni lokaciji (nerazumne zahteve, denimo takšne, kjer alternativni dostop obstaja ali naslov uporabnika ni naslov njegovega stalnega prebivališča oziroma izvajanja dejavnosti, lahko izvajalec zavrne). Telekom Slovenije je torej v času trajanja odločbe, s katero je bil imenovan za izvajalca univerzalnih storitev, ki so predmet obravnave, na Agencijo naslovil zahteve za povračilo stroškov izvajanja univerzalne storitve. Tako je za leto 2010 uveljavljal nadomestilo neto stroškov za 1.110 priključkov na fiksni lokaciji, ki zagotavljajo obravnavane univerzalne storitve, za leto 2011 za 1.104 priključkov, za leto 2012 za 62 priključkov, za leto 2013 za 140 priključkov in za leto 2014 za 49 priključkov na fiksni lokaciji, ki zagotavljajo obravnavane univerzalne storitve. Za leto 2015 Telekom Slovenije, v 90 dneh po koncu poslovnega leta, ni poslal računovodskih evidenc in informacij, ki so podlaga za izračun neto stroškov zagotavljanja univerzalne storitve, tako je izgubil pravico do uveljavljanja neto stroškov na fiksni lokaciji, ki zagotavljajo obravnavane univerzalne storitve. Število priključkov, za katere je Telekom Slovenije zaprosil za nadomestilo neto stroškov je Telekom Slovenije za vsako omenjeno leto izračunal na podlagi mejne vrednosti, ko se vrednost vlaganj v priključek (povprečna na celotno ozemlje Republike Slovenije) ne povrne (na podlagi diskontiranih denarnih tokov prihodkov in stroškov priključka). Agencija je zahteve Telekom Slovenije iz let 2010, 2011, 2012, 2013 in 2014 s sklepom zavrgla, saj niso bile ustrezno utemeljene, zato Telekomu Slovenije zanje ni priznala in določila višine nadomestila za opravljanje univerzalne storitve.

Zgoraj navedeno pomeni, da bi v odsotnosti obveznosti zagotavljanja dostopa na javno komunikacijsko omrežje in dostopa do javno dostopnih storitev na fiksni lokaciji Telekom Slovenije

navedenemu številu končnih uporabnikov vsako leto zavrnil, sicer razumno zahtevo, saj ti uporabniki nimajo alternativne možnosti. Tako bi v letu 2010 brez osnovnih in najbolj esencialnih storitev dostopa na javno komunikacijsko omrežje in dostopa do javno dostopnih storitev na fiksni lokaciji ostalo 1.110 uporabnikov, v letu 2011 1.104 uporabnikov, v letu 2012 62 uporabnikov, v letu 2013 140 uporabnikov in v letu 2014 49 takšnih uporabnikov. V obravnavanih petih letih torej kar 2.465 uporabnikov. Slednje ne predstavlja zanemarljive številke končnih uporabnikov in na podlagi teh podatkov ni mogoče ugotoviti, kot je bil to primer v državah, ki izvajalca obravnavanih univerzalnih storitev niso določile ali imenovala, da imajo praviloma vsi uporabniki možnost dostopa do predmetnih univerzalnih storitev na trgu, ne da bi za to potrebovali izvajalca univerzalnih storitev, ki jih je dolžan zagotoviti.

Ugotovitve Agencije torej kažejo, da na trgu še vedno obstaja povpraševanje po najbolj osnovnih komunikacijskih storitvah (dostopa na javno komunikacijsko omrežje in dostopa do javno dostopnih storitev na fiksni lokaciji), ki mu ni mogoče zadostiti s komercialno ponudbo na trgu, saj ta ni prisotna, zahteve uporabnikov pa so hkrati razumne. Na drugi strani je Agencija ugotovila, da hkrati obstajajo ekonomski zadržki za zagotavljanje storitev dostopa na javno komunikacijsko omrežje in dostopa do javno dostopnih storitev na fiksni lokaciji vsem uporabnikom, kar se kaže in potrjuje na primeru zahtev trenutnega izvajalca obravnavanih univerzalnih storitev po vsakoletnem povračilu neto stroškov za priključke, ki po njegovem presegajo ekonomsko upravičenost njihove izgradnje in zagotavljanja storitev. Neogibna je namreč ugotovitev, da najmanj takšno število priključkov, za katere je izvajalec obravnavanih univerzalnih storitev uveljavljal neto stroške, ne bi bili zgrajeni, če izvajalec ne bi imel obveznosti na podlagi obstoječe odločbe s katero je imenovan za izvajalca univerzalnih storitev, saj bi mu slednji predstavljali breme investicije, ki se skozi življenjski cikel uporabnika ne bi ustrezno povrnili, kar pomeni, da bi razumne zahteve uporabnikov zavrnil, ti pa bi ostali brez dostopa na javno komunikacijsko omrežje in dostopa do javno dostopnih storitev na fiksni lokaciji, ki jo Direktiva o univerzalnih storitvah navaja kot temeljno zahtevo univerzalnih storitev, ki mora biti zagotovljena vsem končnim uporabnikom na njihovo zahtevo.

Na podlagi navedenega Agencija ugotavlja, da obstoječi obseg storitev dostopa na javno komunikacijsko omrežje na fiksni lokaciji in dostopa do javno dostopnih storitev na fiksni lokaciji trenutno še ne omogoča vsem končnim uporabnikom v Republiki Sloveniji dostopa na javno komunikacijsko omrežje in dostopa do javno dostopnih storitev na fiksni lokaciji brez obveznosti, ki bi jih za zagotavljanje navedenih storitev imel izvajalec predmetnih univerzalnih storitev. Odsotnost nadaljnje vključitve storitev dostopa na javno komunikacijsko omrežje in dostopa do javno dostopnih storitev na fiksni lokaciji v minimalni nabor univerzalnih storitev in imenovanja izvajalca teh storitev bi posledično pomenila, da bi brez osnovnih storitev ostalo (ali pa bi bila kakovost ter nabor obravnavanih storitev zmanjšana) znatno število končnih uporabnikov, kar je v nasprotju z določbami Direktive o univerzalnih storitvah in zahtevami ZEKom-1.

6.1 Univerzalna storitev in Načrt razvoja širokopasovnih omrežij Vlade RS

Vlada Republike Slovenije je na svoji seji, dne 10.3.2016, sprejela strategij Digitalna Slovenija 2020 - Strategija razvoja informacijske družbe do leta 2020 in Načrt razvoja širokopasovnih omrežij naslednje generacije do leta 2020 (v nadaljevanju: Načrt).¹³ V Načrtu razvoja širokopasovnih omrežij naslednje generacije v poglavju 6 določa cilj, da bo leta 2020 imelo 96 % gospodinjstev v Sloveniji internet s hitrostjo vsaj 100 Mbit/s, preostali 4 % pa vsaj 30 Mbit/s. V Načrtu je opredeljeno, da se bo ta cilj dosegel s kombinacijo razpoložljive mobilne, brezžične in satelitske tehnologije, kablenska omrežja in tehnologijo skrajšanja bakrenih paric, ki so investicijsko ugodnejše za doseganje postavljenih ciljev.

V poglavju 12 Načrta je navedeno, da bo v primeru, da ne bo izraženega pričakovanega tržnega interesa, potrebno zagotoviti manjkajoča javna sredstva do zaprtja finančne konstrukcije. Sicer bo Načrt revidiran tako, da bo ustrezno premaknjena meja med geografskima segmentoma goste in redke poseljenosti, kar pomeni, da bo zmanjšano število gospodinjstev, za katere bo potrebno zagotoviti hitrost 100 Mbit/s in povečalo število gospodinjstev, za katere bo potrebno zagotoviti 30 Mbit/s.

Glede na to, da je Agencija v predhodnem poglavju ugotovila, da obstoječi obseg storitev dostopa na javno komunikacijsko omrežje na fiksni lokaciji in dostopa do javno dostopnih storitev na fiksni lokaciji trenutno še ne omogoča vsem končnim uporabnikom v Republiki Sloveniji dostopa na javno komunikacijsko omrežje in dostopa do javno dostopnih storitev na fiksni lokaciji brez obveznosti, ki bi jih za zagotavljanje navedenih storitev imel izvajalec predmetnih univerzalnih storitev, meni, da navedeno še bolj velja v primeru zagotavljanja širokopasovnih priključkov iz okvira Načrta, saj je njihova izvedba iz tehničnega in ekonomskega vidika veliko bolj zahtevna. Zaradi tehnične in ekonomske zahtevnosti je tudi možnost komercialnega interesa operaterjev za ponujanje takšnih priključkov še manjša kot v primeru dostopa v okviru obravnavane univerzalne storitve. Poleg tega je cilj Načrta postavljen v leto 2020 ob predpostavki, da bo izkazan tržni interes za gradnjo infrastrukture za 260.000 gospodinjstev, ni pričakovati, da bi bilo zagotavljanje posameznih priključkov iz okvira predmetne univerzalne storitve izvedeno na podlagi komercialne osnove. Skladno z napisanim Agencija ugotavlja, da Načrt v kratkoročnem smislu ne bo imel učinkov na trg na način, ki bi vplival na spremembo ugotovitve Agencije glede potrebe po določitvi izvajalca predmetne univerzalne storitve.

Agencija bo vprašanje temeljito preučila tudi v okviru analize za ugotavljanje stanja za morebitno določitev višje prenosne hitrosti primerne za funkcionalni dostop do interneta in analize vpliva spremembe prenosne hitrosti.

¹³http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/Informacijska_druzba/pdf/DSi_Strategija_NGN_2020_20150306.pdf

7. Predlogi glede nadaljnega izvajanja storitev dostopa na javno komunikacijsko omrežje in dostopa do javno dostopnih storitev na fiksni lokaciji v sklopu univerzalne storitve

Agencija je preučila izvajanje univerzalne storitve dostopa na javno komunikacijsko omrežje in dostopa do javno dostopnih storitev na fiksni lokaciji v Republiki Sloveniji s strani izvajalca te univerzalne storitve ter tako ugotavljala trenutno stanje (poglavje 4). V nadaljevanju je pregledala izvajanje te storitve in prakse v državah EU (poglavje 5) ter z vidika obojega analizirala obstoj obsega (poglavje 6).

Ugotovitve kažejo, da obstoječi obseg storitev dostopa na javno komunikacijsko omrežje na fiksni lokaciji in dostopa do javno dostopnih storitev na fiksni lokaciji trenutno še ne omogoča vsem uporabnikom v Republiki Sloveniji obeh oblik dostopa zgolj na podlagi obstoječih komercialnih ponudb, kar je Agencija dokazala v poglavju 6. Na ta način ni zadoščeno kriteriju, ki so ga praviloma uporabile države, ki za obravnavane univerzalne storitve niso imenovalе izvajalca, torej dostopnost storitev v takšnem obsegu, da lahko končni uporabniki povpraševanju zadostijo na povsem komercialni ponudbi, ne da bi na trgu obstajal izvajalec tozadevnih univerzalnih storitev, kar je Agencija obravnavala v poglavju 5.

Agencija je analizirala stanje univerzalne storitve dostopa na javno komunikacijsko omrežje in dostopa do javno dostopnih storitev na fiksni lokaciji v Republiki Sloveniji, zato na podlagi šestega odstavka 118. člena v posvetovanje z zainteresirano javnostjo podaja naslednja predloga glede nadaljnega izvajanja storitve dostopa na javno komunikacijsko omrežje in dostopa do javno dostopnih storitev na fiksni lokaciji v Republiki Sloveniji v sklopu univerzalne storitve. Predloga vključujeta ohranitev izvajanja predmetnih univerzalnih storitev in imenovanje izvajalca oziroma ne vključitev izvajanja predmetnih univerzalnih storitev in neimenovanje izvajalca. Agencija drugih smiselnih načinov, denimo delnega ali omejenega izvajanja oziroma določitve izvajalca obravnavanih univerzalnih storitev ni identificirala, niti jih ni zasledila pri drugih državah.

7.1 PREDLOG A: Ohranitev izvajanja storitev dostopa na javno komunikacijsko omrežje in dostopa do javno dostopnih storitev na fiksni lokaciji v Republiki Sloveniji v sklopu univerzalne storitve (določitev izvajalca univerzalne storitve dostopa na javno komunikacijsko omrežje in dostopa do javno dostopnih storitev na fiksni lokaciji v Republiki Sloveniji)

Agencija za obdobje pet let (od 2.12.2016 dalje) skladno z določbami ZEKom-1 določi izvajalca univerzalne storitve priključitve na javno telefonsko omrežje in dostop do javno dostopnih telefonskih storitev na fiksni lokaciji na razumno zahtevo uporabnika, tako da mu to omogoča vzpostavljanje in sprejemanje notranjih in mednarodnih klicev, prenos faksimilnih komunikacij in podatkovnih komunikacij s prenosno hitrostjo, primerno za funkcionalen dostop do interneta, definirano v Splošnem aktu o funkcionalnem dostopu. Pri tem je izvajalec te univerzalne storitve dolžan zagotavljati vse ukrepe za končne uporabnike invalide, kot jih za predmetno univerzalno storitev določa vsakokrat veljavna Uredba o ukrepih za končne uporabnike invalide ter obenem tudi vse ukrepe, ki jih glede zagotavljanja kakovosti storitev predmetne univerzalne storitve določa ZEKom-1

ter vsakokrat veljavni podzakonski akti (Splošni akt o kakovosti univerzalne storitve).

Agencija je hkrati ugotovila, da trenutno obseg storitev ne daje možnosti izključitve obravnavanih storitev iz minimalnega nabora univerzalnih storitev in neimenovanje izvajalca, saj vsem končnim uporabnikom v Sloveniji ni omogočeno zagotoviti vseh potreb po storitvah iz obravnavanega nabora zgolj na podlagi komercialne ponudbe na trgu, kar je bilo prikazano v poglavju 6.

7.2 PREDLOG B: Nevključitev izvajanja storitev dostopa na javno komunikacijsko omrežje in dostopa do javno dostopnih storitev na fiksni lokaciji v Republiki Sloveniji v sklop univerzalne storitve (izvajalec univerzalne storitve dostopa na javno komunikacijsko omrežje in dostopa do javno dostopnih storitev na fiksni lokaciji v Republiki Sloveniji se ne določi)

Z dnem izteka veljavne odločbe o določitvi izvajalca predmetne univerzalne storitve preneha obveznost storitve priključitve na javno telefonsko omrežje in dostopa do javno dostopnih telefonskih storitev na fiksni lokaciji na razumno zahtevo uporabnika, tako da mu to omogoča vzpostavljanje in sprejemanje notranjih in mednarodnih klicev, prenos faksimilnih komunikacij in podatkovnih komunikacij s prenosno hitrostjo, primerno za funkcionalen dostop do interneta, definirano v Splošnem aktu o funkcionalnem dostopu.

Ob upoštevanju dejstva, da ob morebitni uveljavitvi tega predloga, v celoti in z dnem izteka veljavnosti omenjene odločbe, preneha obveznost, na podlagi katere trenutni izvajalec te univerzalne storitve izvaja storitev dostopa na javno komunikacijsko omrežje in dostopa do javno dostopnih storitev na fiksni lokaciji v Republiki Sloveniji, se zdi ta predlog po mnenju Agencije manj ustrezen in manj primeren, saj je bilo v pričujoči analizi ugotovljeno, da vsem končnim uporabnikom na trgu in pod povsem komercialnimi pogoji te storitve niso na voljo v obsegu, ki bi v celoti zadostil njihovem povpraševanju. Tako bi se lahko zgodilo, da bi določeni potencialni novi uporabniki obravnavanih storitev na trgu ne dobili pri nobenem operaterju ali ponudniku storitev, da bi se nekaterim že obstoječim uporabnikom prenehale zagotavljati, da bi bile degradirane ali pa bi lahko postale cenovno manj dostopne. Z minimalnim naborom univerzalnih storitev se poskuša zagotoviti najosnovnejše in najpomembnejše storitve končnim uporabnikom tudi v primerih odsotnosti komercialne ponudbe oziroma tam, kjer za komercialno ponudbo manjka ekonomski interes, ali pa bi lahko imel ta negativen vpliv na kakovost storitev, njihove cene in dostopnost, obravnavanje posebej ranljivih skupin uporabnikov in podobno. Glede na to, da je analiza v poglavju 6 pokazala na odsotnost zadostnega obstoja povsem komercialnih ponudb, ki bi zadostile vsem povpraševalcem, se zdi, da je nujno končnim uporabnikom navedene storitve še vedno zagotoviti v okviru univerzalnih storitev, ki določajo tudi minimalne standarde izvajanja.

V primeru, ko bi bil upoštevan ta predlog, po 2.12.2016 ne bi več obstajal izvajalec univerzalnih storitev dostopa na javno komunikacijsko omrežje in dostopa do javno dostopnih storitev na fiksni lokaciji v Republiki Sloveniji in navedene storitve ne bi bile več del univerzalnih storitev, temveč bi bile v celoti del komercialne ponudbe na trgu, ki pa, kot je bilo pokazano, kot take vsem končnim uporabnikom ne bi bile, bodisi zaradi težke tehnične izvedbe ali zaradi pomanjkanja komercialnega interesa, zagotovljene.